بسم الله الرحمن الرحيم

ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓު

ދިވެހިރާއްޖެ

ޤަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތުގެ ހުކުމްނާމާ

- ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު: 2017/HC-A/49

- **އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތް:**

* ނަން: މުޙައްމަދު ޒަމީލް * އައިޑީކާޑު ނަންބަރު: A024535

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ޒަވާހިރުމާގެ/ ށ.ފުނަދޫ * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: މ. ތަޢުލީސީ

- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ފަރާތް:**

* ނަން: ސީ ރިޒޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް * ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-05808/2015

* ދާއިމީ އެޑްރެސް: ގ. މާފަހި * މިހާރުގެ އެޑްރެސް: ގ. މާފަހި

- **ރަޖިސްޓްރީކުރެވުނު ތާރީޚް:** 05 ރަބީޢުލްއާޚިރު 1439 / 04 ޖަނަވަރީ 2017
- **ނިމުނު ތާރީޚް:** 08 ޖުމާދަލްއޫލާ 1440 / 11 ޖަނަވަރީ 2019

- **އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ ނަންބަރު:** 1192/Cv-C/2016

* ނިންމި ކޯޓު: ސިވިލް ކޯޓު

* ޤަޟިއްޔާގެ ބާވަތް: އެއްބަސްވުމާއިމެދު ހިލާފު އުފެދިގެން ހުށަހަޅާ މައްސަލަ

* ހުށަހެޅި ތާރީޚް: 01 ޖޫން 2016 * ނިންމި ތާރީޚް: 18 އޮކްޓޫބަރު 2016

- **މައްސަލަ ބެލި ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް:**

އިސްވެރިފަނޑިޔާރު ޝުޖާޢު އުސްމާން، ފަނޑިޔާރު ޝުއައިބު ހުސައިން ޒަކަރިއްޔާ، ފަނޑިޔާރު މުޙައްމަދު ނާޖިޙް (ރިޔާސަތު)

● ދަޢުވާގެ ޚުލާޞާ:

މިއީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުޞޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އެ ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ޖަވާހިރުމާގެ، މ.ފާރަދު މުޙައްމަދު ޖަމީލް (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު:A024535) ގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުން ބެލިފައިވާ ޤަޟިއްޔާއެކެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ކުރައްވާ ފަރާތަކީ ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް(ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: C-05808/2015) އެވެ.

● ޤަރާރަށް ބުރަވެވުނު ނުކުތާތައް:

01. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާއަކީ، ބެލިއިރު، މިއީ ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0508/2015) އާއި ޖަވާހިރުމާގެ / މ. ފާރަދު މުޙައްމަދު ޖަމީލް (އައި.ޑީ ކާޑު ނަންބަރު A024535) އާ ދެމެދު 24 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޖަމީލް ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ "އުއްމީދު" (P4034A-02-01-1) އެވެ ކިޔާ ދޯނިޔަކީ ޚަރާބުވެފައިވާ އެގްރީމެންޓްގެ ބާރުގަދަ ދޯނިޔަކަށް ނުވާތީވެ، އެ އެގްރީމެންޓް ބާޠިލުކޮށް އެ އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން ދައްކާފައިވާ އެޑްވާންސް ފައިސާ އަނބުރާ -/50,000 ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) އާއި، އެގްރީމެންޓާ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، އަދި މި މައްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހެޅުމަށް ކުރިން ޤާނޫނީ ވަކީލަކަށް ހިނގާ ހަރަދު ކޯޓުން ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ދައްކަވާދިނުމަށް ބެލުން މައްސަލަފައިއްކަމާއި،

އެ މައްސަލާގައި ޙުކުމް ކުރައްވާފައިވަނީ "ދަންނަވަން، އިސްވެދިޔަ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކާއި، މިމައްސަލައިގައި ހުށަހެޅުއްވާފައިވާ ބަޔާންތަކާއި، ލިޔުންތަކުގެ މައްޗަށް ބެލުމަށްފަހު، ސީ ރިބްރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0508/2015) އާއި ޖަވާހިރުމާގެ / ތ. ތިމަރަފުށި މުޙައްމަދު ޖަމީލް (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު A024535) އާ ދެމެދު ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ސޮއިކޮށްފައިވާ އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޖަމީލް ސީ ރިބްރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ "އުއްމީދު" (P4034A-02-01-1) އެވް ހިޔާ ދޯންޖަހާ ހަވާލުވުން އެގްރީމެންޓުގައި ބުނާ ގޮތަށް ދޫކުރަން ނުވާތީވެ، އެ އެގްރީމެންޓް ބާތިލްކޮށް އެ އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން އެޑްވާންސް އަށް ދައްކާފައިވާ -/50,000ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) އަދި، މުޙައްމަދު ޖަމީލްގެ ފަރާތުން ސީ ރިބްރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އަށް ދޭންޖެހި ނުދިނާ ފައިސާއެއް ކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާކަމަށް ކަނޑައަޅައި، ޖުމްލަ -/50,000ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) ދައުވާލިބޭ ސީ ރިބްރީޒް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު: -C 0508/2015) އަށް ލިބިދިނުމުގެ ގޮތުން، 18 އޮކްޓޯބަރު 2016 އިން ފެށިގެން 15 (ފަނަރަ) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި ސިވިލް ކޯޓަށް ދެއްކުމަށް ދައުވާލިބޭ ޖަވާހިރުމާގެ / ތ. ތިމަރަފުށި މުޙައްމަދު ޖަމީލް (އައިޑީ ނަންބަރު A024535) އަށް އަންގައި ޙުކުމް ކުރެއްވީ." މިފަދައިންނެވެ.

02- ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި މުޙައްމަދު ޖަމީލް/ ޖަވާހިރުމާގެ،ތ.ތިމަރަފުށީގެ ފަރާތުން 04 (ހަތަރެއް) ނުކުތާ ހުށަހަޅައި އިސްތިއުނާފުކުރެއްވި ބަޔާން ގޮތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ވާހަކަ ދައްކާފައިވެއެވެ. އެ ނުކުތާތަކަކީ؛

- **ފުރަތަމަ ނުކުތާއަކީ،** ދޯންޏަށް އިންޖިނިއަރަކު ގެނެސް އިންޖީނުގެ މައްސަލަތަކާއި އެވަގުތަށް ހައްލުކޮށްދީފައިވާކަމަށް ސީ ރިބިލްޑްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް ހުށަހަޅާފައިވާ ހެކިންނާއި މުޙައްމަދު ޖަލީލު ހުށަހެޅި ހެކިންގެ ހެކިބަސް ބަލައިފައިވުމުން، ދޯނީގެ މައްސަލަތަކަށް ހައްލުކޮށްދީފައި ނުވާކަމަށް ޝަރީޢަތުން ދެކިފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ދެވަނަ ނުކުތާއަކީ،** 30 ޖޫން 2016 ގައި ދެއްވާ ރައްދުގާ މުޙައްމަދު ޖަލީލުގެ ފާޑުން ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދޯނީގެ ކުރީގެ ފައިސާ ދީފައިނުވާކަމަށް ބުނުމުން، މިފައިސާ ދީފައިވާކަމުގެ އެއްވެސް ހެއްކެއް ދައުވާކުރި ސީ ބިލްޑްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އިން ހުށަހަޅާފައި ނުވުމުގެ އިތުރުން ހަމައެކަނި ޗެކްތުރެއްގައި ވާހަކަ ދައްކަމުން ބުނެފައިވަނީ މި ފައިސާއަކީ ދޫކުރެވިފައިވާ ފައިސާއެކޭ ފައިސާ އަނބުރާ ދައްކަންޖެހޭނީ ސީ ރިބިލްޑްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން މުޙައްމަދު ޖަލީލުއަށް ދައްކަންޖެހޭ އެންމެފަހު ފައިސާއެއް ކަމުގެ މަޢުލޫމާތުވެސް ދެއްވާ ފައިސާއެއްކަމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބޭނުންކުރާވަރު ކަމަށް ސީ ރިބިލްޑްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އިން މުޙައްމަދު ޖަލީލުއަށް 2015 ވަނަ އަހަރު މަހުގެ ތެރޭ ބޭނުންކުރަމުންދާ ދޯނީގެ ކުރީ އެއްބަސްވުމުގައިވާ ފަދައިން ނުވަތަ އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފުވެ ކުރުމުއްދަތަކީ، އެޖެންޑާ ފައިސާގެ ގޮތުގައި ދީފައިވާ 50000.00 ރ (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އަނބުރާ ދެއްކުމަށް ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށްބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- **ތިންވަނަ ނުކުތާ،** ދައުވާކުރާ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ފޮޓޯގައި އެދި ބާރާރުއްގައި އެގްރީމަންޓް ޙަވާލުކޮށް އެދިފައި ނުވާއިރު އަދި ދައުވާކުރާ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް އެގްރީމަންޓް ބާތިލްކުރަން އަދި ދޯނި ޙަވާލުކޮށްފައިނުވާތީ، ހަމައެކަނި ދައުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހައްޤަކީ ރިޕޭމަންޓް އެގްރީމަންޓް ބާތިލްކޮށްފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހެޅި ނުކުތާއެވެ.

- ހަތަރުވަނަ ނުކުތާ، ސީ ރިބްރީބްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން އެދިފައި ނުވާ ފަރުވާއަކަށް ޝަރީޢަތުން ފަރުވާދީފައިވާކަމަށް ބުނެ ހުށަހަޅާ ނުކުތާއެވެ.

03. ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ދަޢުވާއާ ނިމިފައިވާ ގޮތް ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފުކަމަށް ބުނެ އެދަޢުވާގެ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް އެދި ލ. ފޮނަދޫ، ޖަވާހިރުމާގެ މުޙައްމަދު ޢަލީމްގެ ފަރާތުން އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށް ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކަކާއި އެނުކުތާތަކަށް ގުޅިގެން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކާއި، މައްސަލައާއި ގުޅުންހުރި ލިޔެކިޔުންތަކަށް ބަލާއިރު އަންނަނިވި ކަންތައްތައް ފާހަގަކުރެވެއެވެ.

3.1. **ފުރަތަމަ ކަމަކީ،** 24 ނޮވެމްބަރު 2015 ގައި ސީ ރިބްރީބްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް (ރަޖިސްޓްރީ ނަންބަރު C-0508/2015) އާއި ލ. ފޮނަދޫ، ޖަވާހިރުމާގެ މުޙައްމަދު ޢަލީމް (އައި.ޑީ.ކާޑު ނަންބަރު A024535) އާ ދެމެދު ސޮއިކޮށްފައިވާ އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޢަލީމް ސީ ރިބްރީބްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ "އުއްމީދު" އެވ ކިޔާ ދޯންޏަކީ އެގްރީމެންޓްގައި ބުނާގޮތަށް ދޯންޏަކަށް ނުވާތީވެ، އެ އެގްރީމެންޓް ބާޠިލުކޮށް އެ އެގްރީމެންޓްގެ ދަށުން ދައްކާފައިވާ އެޑްވާންސް ފައިސާއަށްވާ 50,000/-ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) އާއި، އެގްރީމެންޓާ ޚިލާފުވުމުގެ ސަބަބުން ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލާއި، އަދި މި މައްސަލަ ޝަރީޢަތަށް ހުށަހަޅައިގެން ކުރިއަށް ގެންދިއުމަށްޓަކައި ޤާނޫނީ ވަކީލަކަށް ހިނގާ ޚަރަދު ދޯދުމަށް އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ދަޢުވާގައި ސީ ރިބްރީބްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓުގައި ދަޢުވާކުރައްވާ ކަމާއި،

ސީ ރިޒޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑް އާއި މުޙައްމަދު ޢަފީފު އާ ދެމެދު ސޮއިކޮށްފައިވާ އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން މުޙައްމަދު ޢަފީފު ސީ ރިޒޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުއްޔަށް ދޫކޮށްފައިވާ "އުއްމީދު" އެވް ކިޔާ ދޯނިޔަކީ އެ އެގްރީމެންޓުގައި ބުނާފަދަ ދޯނިޔަކަށް ނުވާތީވެ، އެ އެގްރީމެންޓު ބާޠިލުކޮށް އެ އެގްރީމެންޓުގެ ދަށުން އެޑްވާންސް އަށް ދައްކާފައިވާ -/50,000ރ. (ފަންސާސް ހާސް ރުފިޔާ) އަދި، މުޙައްމަދު ޢަފީފުގެ ފަރާތުން ސީ ރިޒޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ދޭންޖެހި ނުދިޔާ ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ޝަރީޢަތަށް ސާބިތުވާކަމަށް މި މައްސަލާގައި ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅައި މައްސަލަ ނިންމާފައިވާކަން އެނގެއެވެ.

3.2 **ދެވަނަކަމަކީ:** ކުއްޔަކީ އެ ކުއްޔަށްދޭ ތަކެތި ނުވަތަ އެއްޗެއްގެ މަންފާ ހާސިލުކުރުމަށްޓަކައި އެ ތަކެތި ނުވަތަ އެ އެއްޗެއްގެ ބޭނުން ހިފުމަށް ހަދައި އެ އެއްޗެއް ތަމްލީކުކުރުމުގެ މުޤާބިލުގައި ދެވޭ އެއްޗެއްކަމާއި،

ކުއްޔަށް ދޭ އެތި ނުވަތަ ތަން، އެ އެއްޗެއް ނުވަތަ އެ ތަނެއްގެ ފުރިހަމަ މަންފާ ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތަށް އެއްވެސް ހުރަހެއްނެތި ފުރިހަމައަށް ހާސިލުކުރުވޭގޮތަށް، ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތާއި އެ އެތި ނުވަތަ ތަން ބަލަހައްޓާދިނުން ދޫކުރާފަރާތުގެ ވާޖިބެއްކަމާއި ވަގުތީގޮތުން އަދި ތަނެއްގައި ބަލަހައްޓާދިނުމަށް ބޭނުންވާ ބަލަހައްޓާދިނުމަކީ ނުވާނެކަމާއި،

އަދިހަމަނުމެ، ބަލަހައްޓާދިނީ ކުއްޔަށް ހިފި އެތި ނުވަތަ ތަނުގެ ބޭނުމަށް ނުވަތަ ބަލަހައްޓާދިނީ އެ އެއްޗެއް ނުވަތަ އެ ތަނެއްގެ ބޭނުންހިފުމަށް ބޭނުންވާ އެ ތަނަކީ ދެވޭފަދަ ވަސީލަތްތަކާއި ކަމަށްވާނަމަ، ނުވަތަ އެ އެތި ނުވަތަ ތަން ބަލަހައްޓާދިނީ އެ އެއްޗެއްގެ މަންފާ ހާސިލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ ބަދަލުތަކެއް ކަމަށްވާނަމަ، ނުވަތަ އެ އެއްޗެއް ނުވަތަ ތަން ބަލަހައްޓާދިނުމުގެ ކުރިން ކުއްޔަށް ނެރުނު ފަރާތުން ބަދަލުކޮށްދިނުމުން އެއްބަސްވެފައިވާ ކަމަކަށް ބަދަލުގެނެވިފައި ނުވާނަމަ، މި ބަދަލުތަކުގައި އެއްބަސްވުން ނިމުމުގެ ގޮތުން ނުވަތަ ތަނުގެ

މަސްލާ ބާޠިލްކުރުމަށް ހުރަސްއެޅުން މިންވަރުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް ކުރިން އުނިކުރުމަށް އެދުމާއި އަދި ކުއްޔަށް ހިފި ބޭނުން އެއްގޮތަކަށްވެސް ހާޞިލުނުކުރެވޭނަމަ ކުރިން އެއްވެސް މިންވަރެއް ނުދިނުމާއެކު ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތަށް ލިބުނު ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމަށް ދައުވާކުރުމުގެ ޙައްޤު ކުއްޔަށް ހިފި ފަރާތަށް ލިބިގެންވާނެކަން ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ ހަމަތަކުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު އެނގެން އޮތްކަމަށާއި،

ކުއްޔަށް ހިފާ އެއި ނުވަތަ ތަނުގެ މަސްލާ ބާޠިލްކުރުމަށް ހުރަސްއެޅޭގޮތަށް ނުވަތަ އެކަމަށް އުނިކަން އަންނާނެގޮތަށް، ކުއްޔަށްދިން ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާ ޚިލާފަށް ދަތިތަކަށް ކުރިމަތިކުރުވާފައިވާނަމަ، ކުލި ފުރިހަމައަށް ބައްދުންވާނެކަމާއި އަދި ކުއްޔަށްހިފި ފަރާތުން ގެއްލުމުގެ ބަދަލު ހޯދުމުގެ ޙައްޤުވެސް ކުއްޔަށްހިފި ފަރާތަށް އޮންނާނެކަމަށް މި ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2009/HC-A/160 ޤަޟިއްޔާގެ ފާހަގަކުރެވުނު ނުކުތާތަކުގެ 3 ގެ (ހ) ގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަންވެސް އެނގެން އޮތްކަމެވެ.

3.3 **ތިންވަނަ ކަމަކީ**، ދެފަރާތުގެ ދެމެދުގައި ވެފައިވާ އެއްބަސްވުމުގެ މައްޗަށާއި، މި މައްސަލާގައި ކަން ހިނގާފައިވާގޮތުގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު، މި މައްސަލާގައި ބައިވެރިވެފައިވާ "އެލްމިޑީ" އެވް ރިޔާ ދޯންޏޭ ގައިވިން ދޯންޏަކަން ކުއްޔަށް ހިފި ދޯންޏެއްކަމާއި، ކުލީގެ މުއްދަތު ފެށޭ ތާރީޚަކީ 1 ސެޕްޓެމްބަރު 2015 ކަން އެނގެން އޮންނައިރު، ދޯނި ކުއްޔަށްހިފި ފަރާތާއި ދޯނި ބަލަހައްޓާފައިވުމާ ތާރީޚު ފަހަނައަޅައިގެން 15 ސެޕްޓެމްބަރު 2015 ގައިކަން ދެފަރާތުގެ ބަހުން އެނގޭކަމާއި، އަދި ދޯނި ހަވާލުކުރިއިރު ދޯނި ކުއްޔަށް ހިފި ބޭނުންކުރުމަށް ހުރަސްއެޅޭފަދަ މައްސަލަތަކެއް ހުރިކަން ދެފަރާތުގެ ދައުވާތަކާއި ވާހަކަ ދައްކަންނާއި އަދި ރ. ކަނދޮޅުދޫ/ ރަޝީދުގެ އަބްދުއްރަޙީމް ބަޝީރާއި، ސ. މަރަދޫފޭދޫ/ ހިރާގެ މޫސާ ފަހުމީގެ ހެކިބަހުން އެނގެން އޮންނަކަމާއި، އަދި ދޯނީގައި ހުރި މައްސަލަތަކުގެ ސަބަބުން ދޯނި ކުއްޔަށް ހިފި ބޭނުން ނުހިފެވުނުމާއި އަދި އެ މައްސަލަތައް ހައްލުކުރުމަށް ކުއްޔަށްދިން ފަރާތުން ވަރަށްގިނަ މުއްދަތެއް

ކުރުމުގައިވީނަމަވެސް އެ މައްސަލައަށް ހައްލުކޮށްދެވިފައިނުވާކަމާއި، އެހެންވުމާއެކު 30 ޑިސެމްބަރު 2015 ގައި ދޫނި ކުއްޔަރުން ފައިސާ އަނބުރާ ހަވާލުކޮށްފައިވާކަން އެނގޭކަމާއި، އަދި މިކަންކަން އިސްތިއުނާފުކުރުމުގައިމިވާ ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާގެ ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތުގެ ރިޕޯޓުގައި ފާހަގަކޮށްފައިވާކަންވެސް އެނގޭކަމެވެ.

3.4 **ހަމަޖެހިވަނީ ކަމަކީ،** ދޫނިޔަރު އިންޑިޔާރަށް ފޮނުވާ އިންޑިއާގެ މައްސަލައަކީ އެވަގުތަކީ ހައްލުކޮށްދީފައިވާ ކަމަށް ސީ ރިޕޯޓް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން ހުށަހަޅާފައިވާ ލިޔުންތަކާއި މުރާޖަޢާކުރުމުން ޢަމަލު ހުރަހެއް ހުރިން ބުނެފައިވާއިރު، މައްސަލައަށް ހައްލުކޮށްދީފައިވާ ނުވާކަމަށް ޝަރީޢަތުން ދެކޭފައިވާކަމަށް ބުނެ މުރާޖަޢާ ޢަމަލުގެ ފަރާތުން ހުރަހެއް އިސްތިއުނާފު ނުކުތުގެ މައްސަލަ ބަލައިދިނުމަށް،

ދާއިރާގައި ހުރި ހަމައެކަނި އިންޑިޔާގެ މައްސަލަ ނޫންކަމާއި، ނަމަވެސް ކުއްޔަރުން ހިފި ބޭނުން ކުރުމަށް ހުށަހެޅުއްވި ތަކެތި ގިނަ މައްސަލަތަކާއި ހުރިކަން ހުރިހާގެ ހުރިބަލުންތަކާއި އަދި ދެފަރާތުން ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތަކުން އެނގެން އިތުރުން ޓެކްސްގެ އިޝްތިހާރު ދެފަރާތުން މި ދޭތެރޭގެ މައްސަލާގައި ކުރުމުގައިވާ މުއާމަލާތް ތަކުންވެސް ފާހަގަވާން އޮތްކަމާއި، ދޭތެރޭގެ އިންޑިޔާގެ މައްސަލައަށް އެވަގުތަކީ މުޢާމަލާތް ގެމިގެ ފަރާތުން ހައްލުކޮށްދިން ނަމަވެސް، ދޭތެރޭގައި ހުރި އިންޑިޔާގެ މައްސަލަ އެކަނި ނޫންކަމާއި، އެ މައްސަލައަށް ހައްލުކޮށްދީފައި ނުވުމުން، ތަކެތިކުރުމުގެ ދޭތެރެ މުޢާމަލާތް ގެމިގެ އަނބުރާ ހަވާލުކުރުމުގައިވާކަން އެނގޭކަމާއި،

އެހެންކަމުން، ދޭތެރެ ކުއްޔަށް ހިފި ބޭނުންކުރުމަށް ހުށަހެޅުއްވި މައްސަލައަކާއި ދޭތެރޭގައި ހުރިކަމާއި އެ މައްސަލައަށް ކުއްޔަރުން ފާހަގަކޮށް ހައްލުކޮށްދީފައިވާކަމާއި ފޮނުވައިދީ، އެކަށީގެންވާ މުއްދަތެއްގެ ތެރޭގައި ކުއްޔަރުން ދެފަރާތާ ދޭތެރެ އަނބުރާ ހަވާލުކުރުމަށް ބަޔާންކުރާ ސިވިލް ކޯޓުން

ނިންމަވާފައިވަނީ، ހުކުމްގެ ހިބަޔާއި ދެފަރާތުގެ ބަޔާން ސާބިތުވާންއޮތް ހެކިތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް

އެނގޭކަމެވެ.

3.5 ފަސްވަނަ ކަމަކީ، އެޕާޓް ފައިސާ އަނބުރާ ދައްކަންޖެހުނީ ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން މުޙައްމަދު ޖަމީލް ދައްކަންޖެހޭ އެންމެހާ ފައިސާއެއް ކަނޑައަޅުމަށްފަހުގައި ބަލާ ފައިސާއެއްކަމަށް އެއްބަސްވުމުގައި ބުނެފައިވަނިކޮށް އަދި ސީ ރިޕޯޓްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުން 2015 ޑިސެމްބަރު މަހު ދޫނި ބޭންކްކުރުމަށް މުޢާމަލާތު ޖަމާކުރި ދާރާގެ ކުރި، އެއްބަސްވުމުގައިވާ ދިޔަފައި ނަގާއިރު އެއްބަސްވުމަން ރިޢާޔަތް ކުރުމެއްނެތި އެޕާޓް ފައިސާގެ ގޮތުގައި ދީފައިވާ 50000.00ރ. (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އަނބުރާ ދެއްކުމަން ޝަރީޢަތުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ކަމަށްބުނެ މުޙައްމަދު ޖަމީލްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ނުކުތާގެ މައްޗަށް ބަލާއިރު،

ދޫނި ކުއްޔަށް ހިފި މުއްދަތު ފުރޭ ތާރީޚަކީ 1 ޑިސެމްބަރު 2015 ގެ ތާރީޚުކަމަށް ވިސްނަވާފައެވެ، ކުއްޔަށްހިފި ފަރާތުން ދޫނި ހަވާލުކޮށްފައިވަނީ، ދޫނި ހަވާލު ކުރަންޖެހޭ ތާރީޚު ފަހަނައަޅައިގޮސް 15 ޑިސެމްބަރު 2015 ގައިކަން ދެފަރާތުގެ ބަޔާނުން އެނގޭކަމުގައި، އަދި ދޫނި ހަވާލުކުރިއިރު ދޫނި ކުއްޔަށް ހިފި ބޯޓުން ކުރުމަށް ހުރަސްއެޅޭފަދަ މައްސަލައެއްވާކަން ހުށަހެޅުނުނަމަވެސް، އެ މައްސަލައެއް ކުއްޔަށްދިން ފަރާތުން ހައްލުކޮށްދީފައިވާކަމުން، 30 ޑިސެމްބަރު 2015 ގައި ދޫނި ކުއްޔަށްދިން ފަރާތަށް އަނބުރާ ހަވާލުކޮށްފައިވާކަން އެނގޭކަމާއި،

އެހެންކަމުން، ދޫނި ހަވާލުކުރެވިފައިވަނީ 2015 ވަނަ އަހަރުގެ ޑިސެމްބަރު މަހު ދެބައިވި ފަށަންކަމަށްފަހު، ދޫނި ހަވާލުކޮށްފައިވީ ކުއްޔަށްހިފި ބޯޓުން ކުރުމަށް ހުރަސްއެޅޭ މައްސަލައެއް ދޫނިގައި ހުރިއިރު އެމައްސަލައެއް ހައްލުނުކޮށްދެވުނުކަމީ އަދި ކުއްޔަށް ދިން ފަރާތުން އެމައްސަލައެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރުމުންވެސް އެ މައްސަލައެއް، ދޫނީގެ ބޯޓުން ހިމޭޔަކަށް ހައްލުކޮށްދިނުމުގެ ފުރުސަތު، އެކަށީގެންވާ އަވަސް

މުއްދަތެއްގައި (30 ޑިސެމްބަރު 2015ގައި) ޗޫނި އަސްލާ ކުއްޔަށްދިނުން ފަރާތާ ޙަވާލުކޮށްފައިވާކަން އެނގެން އޮތްއިރު، މި މައްސަލާގައި ޝަރީޢަތުން ފާހަގަކޮށްފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ 3.2 (ދެވަނަ ނުކުތާ) ގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ކުރި ބައްދުވާ ހަމައިގެ މައްކަން ބަލާއިރު، ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ކުރި ކުއްޓަން ދިން ފަރާތަށް ބައްދުވާނަކުގައި ބޭރުވެން ނެތްކަމާއި،

އެހެންކަމުން، ސީ ބްރީޒްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްއިން މުބައްޒަފު ޢަލީފަން އެޖެންސީ ފައިސާގެ ޖުމްލަ ރުފިޔާ 50000.00ރ. (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އިން ޑިސެމްބަރު 2015 ގެ ކުރި އުނިކުރުން، އެފައިސާ މުބައްޒަފު ޢަލީފަން ފަރާތުގެ ސީ ބްރީޒްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް އަސާސީ ދެއްކުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވާ ޙުކުމަށް ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާކަން އެނގެއެވެ.

3.6. **ހަވަނަ ކަމަކީ،** މުހައްމަދު ޢަލީފަން ފަރާތުން މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރުމަށް ހުށަހެޅި ބަޔާނަށް ނުކުތާތަކާއި ހަމަތަކަށް ނުކުތާއަށް ބަލާއިރު، ސީ ބްރީޒްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑުގެ ފަރާތުން ސިވިލް ކޯޓަށް ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ފޮތުގައި އަދި ބަޔާންގައި އެގްރީމަންޓް ޒަމާނުގެ އުޅުއްވި ނުވަތަ ކުރުމަށް، އަދި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުން އެއްބަސްވުމާއި ޚިލާފަށް އެގްރީމަންޓް ބާޠިލުކުރުމަށް ދޫކުރި ބައިވެރިވާނެ ހަވާލުކުރި ދަޢުވާކުރާ ފަރާތުގެ ހައްޤު ދިފާޢުކުރުމަށް ސިވިލް ކޯޓުން އެގްރީމަންޓް ބާޠިލުކުރުމަށް ބުނި ދައްކާފައިވާ ވަރަކަށްވުރެ މައްކަން ބަލާއިރު،

ސިވިލް ކޯޓަށް ސީ ބްރީޒްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑްގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި ދަޢުވާ ފޮތުގައި ދަޢުވާ ނުވަތަ މައްސަލައިގެ ޚުލާޞާގައި، މުހައްމަދު ޢަލީފު ސީ ބްރީޒްސް ޕްރައިވެޓް ލިމިޓެޑަށް ކުއްޔަށްދިނުން ދޫނިކަމުގެ އެގްރީމަންޓްގައި ބުނެފައިވާ ވަގުތަށް ދޫކޮށްނުލާ ނަމަ އެ އެގްރީމަންޓްގެ ދަށުން މުހައްމަދު ޢަލީފަން ދައްކަންޖެހޭ އެޖެންސީ ފައިސާ ހޯދުމަށް އެދި ހުށަހަޅާފައިވާކަން އެނގޭއިރު، ކުއްޔަށްދިނުން

އެއީ ހަވާލުކުރި އެ ބިމުގެ މަންފާ ހާސިލުކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދަނިކޮށް ބާރުވެރިކަމެއްކަމަށްވާތީ، މިޝަރުތުގައި އެއްބަސްވުން ނިމުމަކަށް ގެނެވިދާނެކަމާއި،

އެހެންކަމުން، އެ އެގްރީމަންޓް ބާތިލުކޮށް އެ އެގްރީމަންޓްގެ ދަށުން އެޕާޓްމަންޓް ގަން ދައްކާފައިވާ -/50,000ރ. (ފަންސާސްހާސް ރުފިޔާ) އަދި، މުދައްޢާޢަލައިހި ޖަމްޢިއްޔާގެ ފަރާތުން ސީ ރިޒިޑެންސް ޕްރޮޕަރޓީ ޑިވެލޮޕަރސް ދޭންޖެހޭ ފައިސާއެއްކަން މަދަނީ މިންގަނޑުން ޝަރީޢަތުން ސާބިތުވާކަމަށް ސިވިލް ކޯޓުން ކަނޑައަޅާފައިވީ، ޝަރުޢީ އަދި ޤާނޫނީ އުސޫލުތަކާ ޚިލާފަށްކަމުގައި ބަޔާން ނުކުރެވޭތީ، އަދި އެއީ ސީ ރިޒިޑެންސް ޕްރޮޕަރޓީ ޑިވެލޮޕަރސް މަދަނީ ކޯޓުގައި އުފުލައި ނުވާ ކަމަކަށް ޝަރީޢަތުން ފަތުވާދީފައިވުމަކީ ބޭރުވެވިފައިވާކަމަކަށް ނުފެންނަކަމެވެ.

3.7 ހަތްވަނަ ކަމަކީ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމުން، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި ހިނގުމުން މިޤަޟިއްޔާއާ ގުޅިގެން ބޭއްވުމަށް ތާވަލްކުރެވުނު ދުވަސްތަކުގެ މަޖިލިސް ބާއްވާކަމަށް މިމަސްއަލައިގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ލ. ފޮނަދޫ، ޖަވާހިރުމާގެ މުހައްމަދު ޖަމީލުގެ ވަކީލަށް ކޯޓަށް ހާޒިރުވުމަށް އަންގައިދެއްވައިފައިވާ ފައިލްކުރުގައިވާ ލ. ފޮނަދޫ، ތުނިސާގެ އިބްރާހީމް ރަޝީދަށް އަންގާ ފޮނުއްވުމަށް މިކޯޓުގެ ނަންބަރު HC-B1/CHT/2019/3055 (08 ޖުލައި 2019) "ކޯޓަށް ހާޒިރުކުރުމުގެ އަމުރު" އާއި އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ ފަރާތުން ބަޔާންކުރި މުއްދަތު އުޅުއްވާތީ އެއަރުކުރުމެއް ނުވާކަމަށް ގެއަށް ހާޒިރުކުރުވުމަށް މިމައްސަލައިގައި ރުހުމުގެ ޖާގައިގެން އިބްރާހީމް ރަޝީދުގެ ފަރުން ހާޒިރުކުރެއްވެ.

3.8 އަށްވަނަ ކަމަކީ، އިސްތިއުނާފު ހުށަހެޅުމުގެ ކަންކަން އެފަރާތުން ފުރިހަމަކުރުން، މުދައްޢާޢަލައިހި ޖަމްޢިއްޔާގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އެދިފައިވާ ފަދައިން، ސީ ރިޒިޑެންސް ޕްރޮޕަރޓީ ޑިވެލޮޕަރސް

މުޙައްމަދު ޝަރީފަށް ދައްކަވާފައިވާ އެޑްވާންސް ފައިސާ އަނބުރާ ދައްކާއިރު 2015 ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ދޯނިގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި -/25،000ރ. (ފަންސަވީސްހާސް ރުފިޔާ) އެޑްވާންސް ފައިސާއިން އުނިކުރުމަށް މި ޤަޟިއްޔާގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައެޅުއްވި ނިންމެވުމަށް މި މައްސަލަ މި ޤަޟިއްޔާ ބަލާ ފަނޑިޔާރުންނަށް އެއްބަސްވެވަޑައިގަތެވެ.

• **ޙުކުމް:**

ދުނިވަރު، އިސްވެ ބަޔާންކޮށްދެވުނު ސަބަބުތަކަށް އެހެންކަމުން ހުކުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރެވިފައި މިވާ، ސިވިލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 1192/Cv-C/2016 ޤަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފުކުރުމުން ގ. ދުނަދު، ޝަރީފާގެ މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ ފަރާތުން ހުށަހަޅާފައިވާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބިނާކޮށް، މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ ފަރާތުން ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގައި އުފުލާފައިވާ ފަރާތުން، ސީ ރިޕްރެޒެންޓް ކުރައްވަމުން މުޙައްމަދު ޝަރީފަށް ދައްކަވާފައިވާ އެޑްވާންސް ފައިސާ އަނބުރާ ދައްކާއިރު 2015 ޑިސެމްބަރު މަހުގެ ދޯނިގެ ކުލީގެ ގޮތުގައި -/25،000ރ. (ފަންސަވީސްހާސް ރުފިޔާ) އެޑްވާންސް ފައިސާއިން އުނިކުރުމަށް ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުން ކަނޑައެޅުއްވި ނިންމެވުމަށް މި މައްސަލަ މި ޤަޟިއްޔާ ބަލާ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާޤުން ކަނޑައެޅީ، މުޙައްމަދު ޝަރީފްގެ ދަޢުވާ ބާޠިލުކޮށް ހުކުމްކޮށްފީމެވެ.